

Samenvatting – External Costs Charge

CE Delft

Committed to the Environment

Samenvatting

De vervuiler betaalt! Ja, maar geldt dat ook bij de grootste vervuiling van dit moment, de uitstoot van broeikasgassen? Lang niet altijd.... De Vergoeding Externe Kosten (VEK) legt de lasten waar deze horen: bij de consumenten voor wie de vervuilende artikelen worden gemaakt. Zodat de wetten van de economie in stelling worden gebracht tegen de opwarming van de aarde: wie vervuilt, of wie vervuilende producten koopt, moet daarvoor een prijs betalen. In principe is dat de prijs die nodig is om de toegebrachte schade te voorkomen of te herstellen, zodat vervuilende producten duurder worden en schone producten naar verhouding goedkoper.

De VEK wordt net als BTW geheven bij de verkoop van een product. De VEK belast niet de toegevoegde waarde (zoals bij de BTW), maar de uitstoot van CO₂ en andere broeikasgassen, en kan in principe ook andere externe kosten belasten. De VEK heeft een vaste waarde per uitgestoten ton CO₂; andere broeikasgassen worden omgerekend naar CO₂. CE Delft heeft bij haar 40-jarig bestaan dit onderzoek uitgebracht waarin alle praktische vragen rond de VEK worden beantwoord. Zoals: Hoe hoog moet deze vergoeding zijn? Waarop moet hij precies worden geheven? Welke artikelen worden duurder en hoeveel? De VEK is een serieus voorstel voor een grondige aanpak van de broeikasgasemissies.

Maak vervuilende producten duurder

Economen zeggen vaak dat prijzen 'signalen' geven aan bedrijven en consumenten, zodat deze worden gestuurd naar de goedkoopste producten. Maar overheden schakelen dit mechanisme bijna nooit in voor het oplossen van maatschappelijke problemen. De VEK gaat daar verandering in brengen. Hiermee worden producten, die hoge externe kosten veroorzaken, duurder gemaakt. De hoogte van de VEK wordt bepaald op basis van een schat aan gegevens die de laatste jaren zijn verzameld over schade aangericht door de uitstoot van broeikasgassen. Dit zijn 'externe kosten': kosten veroorzaakt door vervuilende goederen en diensten, waarvoor de consument nu niet betaalt. Kosten, met andere woorden, die worden gedragen door anderen, of door de samenleving als geheel. Denk aan de kosten van dijkverzwaring, van misoogsten, van verwoesting door overstromingen en krachtige orkanen. De VEK gaat deze kosten 'internaliseren', tot uitdrukking laten komen in de prijs, zodat ze uiteindelijk worden gedragen door degenen die de schade veroorzaken.

Hoe werkt de VEK?

De VEK werkt als volgt. Bedrijven moeten bijhouden hoeveel broeikasgassen zij toevoegen in hun stap van het productieproces. Aan de hand van een vooraf bepaalde rekenmethode kunnen ze hun VEK precies berekenen. Die methode zal niet eenvoudig zijn omdat de prijs van de toegevoegde koolstof moet worden verdeeld over een veelheid van producten. Bedrijven moeten een vergoeding betalen over die koolstof, en ze kunnen, net als bij de BTW, de VEK aftrekken die ze aan hun leveranciers hebben betaald. Als een speciale administratie te veel werk is, kunnen bedrijven kiezen voor een vastgestelde vergoeding die van tevoren voor elke productgroep is bepaald. In de productieketen voegt elk bedrijf iets toe aan de VEK, en uiteindelijk wordt de volle VEK betaald door degene die het product heeft 'besteld', de consument. Het VEK-bedrag is hoog voor producten waarbij veel broeikasgassen zijn uitgestoten om ze te maken (zoals wasmachines: daarin zit veel staal) of die juist bij gebruik veel broeikasgassen uitstoten (zoals aardgas); en het is laag voor producten of diensten met lage uitstoot, zoals bijvoorbeeld een knipbeurt bij de kapper. Prijsverhogingen als gevolg van de VEK kunnen door de overheid worden gecompenseerd in de vorm van verlaging van belastingen of het uitbreiden van subsidies die het klimaatprobleem versneld aanpakken.

Het grote voordeel van de VEK is dat hij de internationale concurrentiepositie niet aantast. Stel dat overal in de Europese Unie een VEK wordt geheven. Maar exportproducten worden gecompenseerd, zodat de VEK de bedrijven niet schaadt in hun exportpositie; en over geïmporteerde producten van buiten de EU moet een VEK worden betaald, gelijk aan het bedrag dat bij productie binnen Europa betaald had moeten worden. Hierdoor wordt een gelijk speelveld geschapen, zodat het voor de afnemer niet meer uitmaakt of staal is gemaakt in Nederland of in Rusland. Op deze manier wordt het verplaatsen van productie naar landen met een minder streng klimaatbeleid ontmoedigd. Europese bedrijven worden niet bevoordeeld (wat overigens niet mag volgens de internationale vrijhandelsverdragen); maar ze worden ook niet benadeeld, zoals nu wel door het Europese handelssysteem voor CO₂-uitstootrechten. We kunnen zelfs hopen dat zo'n systeem nuttig werkt tot ver buiten onze grenzen, doordat bedrijven die naar Europa willen exporteren, een impuls krijgen om schoon te produceren. En de VEK zal ook Europese bedrijven stimuleren om schoner te gaan produceren, omdat zij dan een lagere VEK voor hun eindproducten hoeven te berekenen en daardoor voordeliger zijn dan vervuileudere concurrenten.

Er zijn ook nadelen

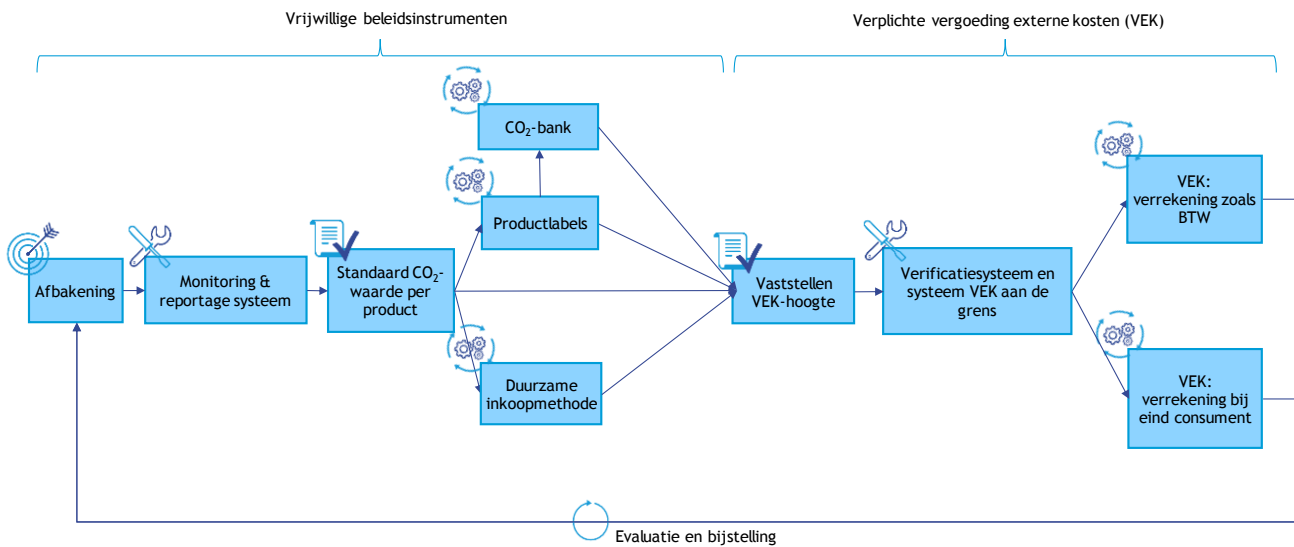
De manier van invoeren van een VEK is een verhaal op zich. De vergoeding kan bijvoorbeeld eerst op vrijwillige basis worden ingevoerd, of direct als verplicht systeem. Hij kan worden beperkt tot Nederland of voor alle EU-lidstaten worden ingevoerd. De hoogte ervan moet worden bepaald. Op de korte termijn moet men dan denken aan een hoogte van € 100 per ton CO₂; maar om de uitstoot echt terug te dringen, zodat de aarde niet verder opwarmt dan 1,5°C, is een forsere prijs nodig, misschien € 250 per ton.

Er zijn ook nadelen. Het belangrijkste nadeel is de extra administratie die van bedrijven wordt gevraagd. Ze moeten daarop ook worden gecontroleerd, om fraude te voorkomen. Hoewel: als deze administratie bezwaarlijk is, kunnen bedrijven ook worden belast volgens een standaardtarief voor hun productgroepen. Misschien is het een nadeel dat de vergoeding alleen betrekking heeft op verstoring van het klimaat, en andere belangrijke kwesties buiten beschouwing laat, zoals onttrekking van grondwater of luchtverontreiniging. In principe is het instrument daar ook geschikt voor.

Conclusies

Een VEK heeft significante voordelen ten opzichte van ander klimaatbeleid, zoals EU ETS, een CO₂-heffing of energiebelasting. Er zijn echter ook nadelen aan de VEK verbonden. Toch lijkt de VEK een serieuze optie in de transitie naar een koolstofarme toekomst, die nodig is om 'Parijs' te halen. Het instrument is uniek in de zin dat het CO₂-reductie stimuleert in de gehele productieketen, terwijl het ook de consument aanspoort om producten te kopen met de laagste CO₂-footprint.

Contact & informatie

Frans Rooijers
rooijers@ce.nl

Noot voor de redactie:

CE Delft is een onafhankelijk onderzoeks- en adviesbureau, gespecialiseerd in het ontwikkelen van structurele en innovatieve oplossingen van milieuvraagstukken. Kenmerken van CE Delft-oplossingen zijn: beleidsmatig haalbaar, technisch onderbouwd, economisch verstandig maar ook maatschappelijk rechtvaardig. De meest actuele informatie van CE Delft is te vinden op www.ce.nl

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:
Han Schouten, persvoorlichter CE Delft, schouten@ce.nl, tel. +31(0)15-2150195